

Новости Республики

Айсен Николаев открыл чемпионат России по боксу

Якутии он имеет глубокие корни», — отметил Айсен Николаев, обращаясь к участникам мероприятия. Жители республики гордятся якутскими боксерами — призёрами Олимпийских игр, чемпионатов мира, Европы, Советского Союза и России.

«Здесь определяются сильнейшие боксёры нашей страны, здесь будет коваться состав сборной, который в олимпийском Токио в 2020 году будет защищать цвета флага Российской Федерации. Я уверен, что команда Якутии во главе с лидером Василием Егоровым достойно выступит и будет радовать всех земляков-якутян», — подчеркнул Глава республики.

Айсен Николаев сказал, что ринг в Якутске определит самых сильнейших и достойных, и пожелал всем участникам самого высокого успеха и удач.

Руководитель администрации Федерации бокса России, вице-президент Европейской конфедерации бокса Татьяна Кириенко напомнила, что ровно восемь лет назад Якутск гостеприимно принял чемпионат

России по боксу. «Огромное спасибо за неравнодушие, патриотизм и преданность спорту!» — обратилась она к якутянам. По словам Кириенко, национальный чемпионат, проводимый в Якутске, имеет высокую значимость. По их итогам будет отобрана национальная сборная по боксу, которая защитит честь страны на чемпионате мира по боксу в 2019 году в городе Сочи.

Сразу после торжественной церемонии открытия чемпионата на двух рингах продолжились бои в двух весовых категориях до 49 и 75 кг. Первым на ринг «А» вышел лидер сборной Якутии, двукратный чемпион России и Европы, серебряный призёр чемпионата мира Василий Егоров. Он одержал победу над боксёром из Москвы Виктором Купцовым.

Впереди якутян и всех любителей бокса ждут восемь дней зрелищных боксёрских поединков и бескомпромиссной борьбы.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

13 октября в Якутске Глава республики Айсен Николаев открыл чемпионат России по боксу среди мужчин.

Город Якутск спустя 11 лет вновь принял национальное первенство по боксу. Для участия в северном ринге приехали 283 спортсмена из 56 субъектов Российской Федерации.

«Бокс — один из самых зрелищных видов спорта. В

Улууска — бу күнүргэ

Сүдү талааннаах архитекторбыт

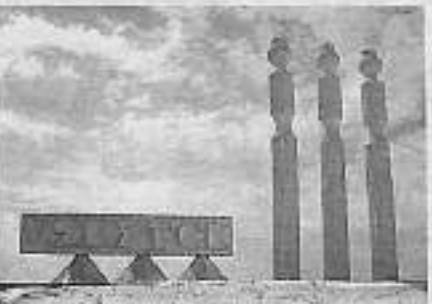

Афанасьевич туттарда.

И.С. Лукин 1937 сыллааха Чурапчы оройуонун Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аба дойду сэриитин кэмигэр ийэтинин Хоту көһөрүллүүгэ барарга күһэллэбиттэрэ. Хоту сиртэн төннөн кэлэн, Хайахсыт сэттэ кылаастаах оскуоланы бүтэрэн, орто оскуоланы Дьоккуускай 2-с нүмэрдээх оскуолатыгар түмүктэбитэ. Оскуола кэнниттэн Ийэ дойдутугар ытык иэтин толорон, Хабаровскай кыраайга пограничной чааска сулууспалаабыта. Армия кэнниттэн улахан куонкуруһу ааһан, Москватаабы архитекторнай институтка үөрэххэ кириэр.

Иван Семенович үлэтин Мириңэй куоракка

көрүүххэ сөбүт? Дьоккуускай килбэйэр киинигэр турар — «Булчут», «Худфонд» дьизлэрэ, «Самородок» бассейн, «Холбос» розпребсойуус хонтуората, эргизин техникумун 9 этаҥа уолсай дьизэтэ, куорат 141 кыбаарталын архитектурнай бырайыага барыта Иван Семенович сатабыллаах салалтатынан, толкуйунан оноһуллан, олоххо кирибиттэрэ. Эсөс биір бэлиэ тутуутунан 1982 сыллааха Саха сирэ Россия састаа-

быгар кирибитэ 360 сылыгар аналлаах өйдөбүннүктэри оноруу куонкуруһугар кыайан, аэропортан куоракка кириигэ турар «Үс сэргэ» пааматынньыгын бэйэтэ салайан туттарбыта буолар.

Мань таһынан Иван Семенович төрөөбүт улууһугар үйэлээх өйдөбүннүктэри онорбута. Ол курдук, «Военкомат томторугар» Аба дойду Улуу сэриитигэр уонна Хоту көһөрүллүүгэ баран, суорума суолламмыт биір дойдулаахтарбыт сырдык кэриэстэригэр анаммыт монумент ааптара. Ити тутууну Улуу кыайыы 50 сылыгар, бэйэтэ тэннэ үлэлэһэн онорсубута. «Интернэт томторугар» Чурапчытаабы педучилищетаан сэриигэ баран өлбүт устудьуоннарга уонна учууталларга, Хадаар нэһилиэгэр Аба дойду көмүскэлигэр өлбүттэргэ анаммыт өйдөбүннүктэри бэйэтэ быһаччы салайан, улуус дьонун көмөлөһүнэрэн, сүткэннээх үлэни онорбута элбэи туохулуур.

Иван Семенович билигин даҕаны үлэ үөһүгэр сылдьар. Кини — «Эрин» ХЭТ архитектурнай былаанньыр бюро дириэктэрэ. Төрөппүт уола Роман Иванович Лукин абатын туйабын хатаран эмиэ архитектор идэлээх, «Якутпромпроект» тэрилтэ кылаабынай исписэлиининэн үлэтиир. Онон сүдү киһибиитигэр кытаанах доруобуйаны, таһаарылаах үлэни баҕарабыт.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫЫ СЭБИЭТИН МУНЬАҔАР

Алтынны 11 күнүгэр улуус дьаһалтатын муньах-тыыр саалатыгар олохтоох бэйэни салайыныы сэбиэтин уочараттаах муньаҥа ыытылынна. Сэбиэт чилиэттэрэ, нэһилиэк баһылыктара, ынырылаахтар кыттыыны ыллылар. Муньаҥы улуус баһылыгын бастаы солбуйааччыта А.А. Ноговицын салайан ытта.

Бастааһынан, «Быйылгы кыстыкка кириигэ бэлэмнэни» туһунан болпуруоска Тьа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига А.П. Захарова иһитиннэриин онордо. Кини быйылгы кыстыгы кэпэрэтииттэр, бааһынай хаһаайыстыбалар, чааһынайдар хайдах бэлэмнээх көрсөллөрүн, сайынгы үлэлэр түмүктэрин сийилии ырытан кэпсэттэ. Кыстыкка төһө сүөһүнү, сылгыны, сибиинньэни киллэрэр сорукарга тохтоото. Сүөһү аһылыгар дорожой аһылык (от) кыстыгы туоруурга топору бэлэмнэмитин, эби аһылыкка анаан «Мындааайы» ТХПК, «Комплекс» бааһынай хаһаайыстыба элбэх сенаһы, силлэни бэлэмнээбиттэрин бэлиэтээтэ. Анал граны ылбыт хаһаайыстыбалар үлэлэрин, эбэхтэлиистибэлэрин толорон иһиллэрин, ИЖС бырагыраамаҥа үлэ ыытыллытын билиһиннэрдэ. Отчуоту түһэриигэ сорох нэһиликтэр тьа хаһаайыстыбатыгар исписэлиистэрэ көтүмэхтик сыһааннаһалларын кириитикэлээтэ. Иһитиннэри чэрчитинэн кирибит болпуруостарга эппизтээтэ.

Тыл этиитигэр «Чурапчы» ТХПК салайааччыта Николай Аржаков 5 сайын өрүс арыытыгар оттоппуттарын, быйыл дуоҕабар бүлүүтүн, салгыы түһэрсиллэбэтэҥин, ити кураан дьыллар турдактарына охсуулаах буолуосун эттэ. Сир болпуруоһугар сүөһүтэ суох эрэри сирдээх, арендаан опорор дьоннор баалларын, сана тэринэр, үлэлиэхтэрин баҕарар эдэр фермердэргэ сир кырыымчыгын бэлиэтээн турар, сир санааттан учуоттуурга, бу болпуруоска саналыы сыһыан олохтоноутугар сокуону таһаарарга үлэлэһэргэ этии киллэрдэ. ИЖС бырагыраамаан улууска үлэлэтэргэ биір сүрүн бадэрээччи булунар наадатыгар тохтоото. Быйыл күһүн эти соботуопкалыырга ханнык ирдэбиллэр, кэпэрэтиип өттүттэн туох үлэлэр барыахтаахтарын быһаарда.

Хатылы нэһилиэгин баһылыга У.Н. Атласова сирин онорууга үлэлэр мөлхөтүк ыытыллалларын кириитикэлээтэ. Үрэх сирдэр көрүүтэ-харайыта суох буолан, талааһынан саба үүнэн кыраан иһалларын, ону астарыыга, онорууга үлэлэһэр наадатын ыйда. Нэһиликтэргэ үлэтиир тьа хаһаайыстыбатын исписэлиистэрэ хамнастара кыратынан эдэр, тьа хаһаайыстыбатыгар анал үөрэхтээх исписэлиистэр үлэсэ кирибэтэрин бэлиэтээтэ.

Одүүлун нэһилиэгин баһылыга Л.В. Ефремова улуус тутуугар тьа хаһаайыстыбатыгар хайыскалаах агрооскуолалар, техникум баалларын, бу үөрэх кыһаларын бүтүрбүттэр тьа хаһаайыстыбатыгар үлэлииллэрин, бэйэлэрэ сүөһүлээх-астаах буолалларын ситиһэргэ үлэни ыларга эттэ.

Июис болпуруоһунан «Аварийнай туруктаах, хаарбах дьизэлэртэн көһөрүү» бырагыраамаҥа туох үлэлэр барыахтаахтарын туһунан иһитиннэриини оноһулунна. Киниэхэ элбэх болпуруос кириэн эппизтээнэ.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Алтынны 11 күнүгэр Чурапчы улууһун дьаһалтатын муньах-тыыр саалатыгар РСФСР архитектордарын сойууһун чилиэһэ, СӨ үтүөлээх архитектора, Саха сиригэр архитектурада уонна куораттар тутулууларыгар сүткэн кылааты киллэрсибит биір дойдулаахпыт Иван Семенович Лукин үлэтин сырдатар быыстапка үөрүүлээх аһыллыыта буолла.

Иван Семенович кытары истиниһирэх кэпсэтиигэ, эбэрдаҕа, ирэхоро сэнэргэһиигэ улуус дьоккутааттары Сэбиэтин бэрэсэдээтэлэ А.А. Захаров, Россия уонна СӨ бочуоттаах тутууччыта, муниципальнай сулууспа туйгуна А.М. Кириллин, «Гражданский килбиз» бэлиэ хаһаайына, улууска кылаабынай архитекторынан өр сылларга үлэлээбит П.М. Габышев, «Биір

капим сакаас сулууспата» тэрилтэ салайааччыта А.А. Степанов, тьа хаһаайыстыбатын управлениетын үлэһитэ Н.Н. Хоютанов, Хадаар нэһилиэгин баһылыга И.Г. Васильев, Хайахсыт нэһилиэгиттэн М.А. Герасимова, Хоту көһөрүллүү кыттылааҥа үлэ, тыыл батэрээһэ, Саха АССР үтүөлээх учуутала Е.С. Лукина кыттыыны ыллылар.

Улуус дьоккутааттары Сэбиэтин быһаарытынан, Чурапчы улууһугар үгүс кылаатын иһин Иван Семеновичка «Чурапчы улууһун сайдыытыгар кылаатын иһин» 3-с иистигээнээх бэлиэни Афанасий

«Якутнiproалмаз» бырайыактыыр институттан садалаабыта. Үлэтиир кэлэктиибин кытары Мириңэй куорат дьизлэрин, Айхал, Удачнай куораттарга экспериментальнай опорор дьизлэри бырайыактаабытара. Кинилэр бырайыактара ВДНХ үрүн көмүс мэтээлинэн бэлиэтэммиттэрэ уонна Сэбиэскэй Сойуус бастын бырайыактарын ахсааныгар кириэн, Америка Монреаль куоратыгар буолбут «ЭКСПО-67» норуоттар икки ардыларынаабы быыстапкатыгар туруоруллубута.

1971-1980 сылларга «Якутгражданпроект» институтугар үлэлиин сылдьан, Иван Семенович Нерюнгри куорат уопсастыбаннай киинин бырайыактааһынна Бүтүн Сойуустаабы куонкуруска кытан, 1-кы уонна 2-с миэстэлэри Москва куорат архитектордарын кытары үлэстэбитэ. Онон биһиги биір дойдулаахпыт «Моспроект» бырайыактыыр институт кэлэктиибин ытта Нерюнгри куораты бырайыактааһын ааптардарыттан биірэдэстэрэ буоларынан иээн туттабыт.

Кини үлэлэрин эсөс ханна

Тыл — салайааччыга

Үгүс үлэ ыытылынна

2012 сыл алтынны ыйыгар нэһилиэнньэм дьон-сэргэтэ өйөөн, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгынан талыллыбытым. Ити кэннэ 2017 сылга иккис төгүлүн, дьон итэҕалин ылан баһылык буолбутум. Бу алта сылга төһүү күүс, тутах быйаарыны ылары ылыныыга нэһилиэгим дьокутааттара улахан өйөбүл-көмө буолан кэллилэр.

Алта сыл дьон этэргэ доһөн... Бу сыллар тухары биһиги — нэһилиэк салалтата уонна дьокутааттара дьоммут-сэргэбит туруктаах буолуутугар, уопсай үлэ-хамнас, Чурапчы нэһилиэгин социальнай-экономическай сайдыытыгар сүрдээх улахан үлэни-хамнаһы ылан кэллилэр. Ол курдук, сир, нолуок, чөл олох болуурустарыгар барытыгар сөптөөх быйаарыны ылары ылынан кэллилэр дьон саныыбын. Бүгүҥҥү күннэ Чурапчы нэһилиэгэ баһылыкка сайынна, ону таһынан дьоммут-сэргэбит өйө-санаата үчүгэй өттүгэр чопчу уларыйда. Нэһилиэнньэбит ирдир, туруорсар болуурустарын таһыма биллэ улаатта, нэһилиэк сайдыытыгар туора туран хаалбакка көхтөөхтүк кытталлара, туруналлара, сорох түгэннэргэ мөбүттэллэрэ-хайбыллар — бу барыта нэһилиэкпит туһугар уопсай үлэ тахсыытын баһиэтэ дьон көрөбүт. Онон нэһилиэк сайдыытыгар балаһча үгүс үлэ ыытылынна.

2013 сылтан саҕалаан, уопсайа холбоон 238 ыал таас мэндизмэннээх дьизбэ саҕа кыбартыраларга киирдэ, итиннэ 700-чэка кэринэ киһи хаарбах туруктаах дьизэтэн саҕа дьизэлэргэ көстө. Маны таһынан благоустройствобу болломтону ууран, ол эбэтэр 2012 сыллаахха благоустройствобу 12 % буоллабына, Владимир Дмитриевич "Хатан" ХЭТ-ин кытары үлэлээн, бүгүҥҥү күннээххэ 98 % благоустройствонан хааччылдыбыт. Ону таһынан нэһилиэкпит иһигэр 107 км усталаах суол баар буолла. Суолга араас этиилэр, итэбастар баалларын үрдүнэн саҕа суоллары, уулуссалары өрөсүүбүлүкэбит суолга салалтатын уонна бөдөн тэрилтэлэри кытары үлэлэбиппит түмүгэр барыта онорулунна дьон этэбит. Эбэн эттэххэ, быстах кэминэн устунан хааччыллан олорор ыал нэһилиэкпитигэр суобун кэриэтэ буолла. "Якутэнерго" уонна тутуу министриэтибэтин кытары быйаҕы үлэлэһэммит, дьоммут үрдүк хаачыстыбалаах устунан хааччыллыыларын аныгы олох ирдэбиллэргэ сөп түбөһүннэрэн, саҕа сиб-буробаттарга реконструкция оноруллуутугар үлэни-хамнаһы ыыттыбыт.

Нэһилиэкпит иһигэр дьон-сэргэ, оҕо-аймах сынньанарыгар лаарка аһылына, дьарыктанар ыспартыбынай саалалар, тупсабай көстүүлээх сквердэр онорулуннулар, уулуссаларыт сырдыгынан, дьоммут сайынны ууран хааччыллылар. Итини таһынан тыа хаһаайыстыбатын болуурустарыгар аҥардас сүөһүнэн, сыгынан эрэ буолбакка, оҕуруот аһын үүннэригэр улахан болломто уурулунна. Онон холбурдаан эттэххэ, Садымабыт алааһыгар тэриллэн эрэр биір бөдөн хаһаайыстыба үлэтин саҕалаата. Улуустут киинигэр сылгынан 5 улахан хаһаайыстыба дьарыктанара даҕаны элбэҕи этэр. 2015 сылтан гаас ситимэ киириитигэр үлэлээн, билигин 231 ыал гааһы туһанан олорор. Гаас үлэтигэр өссө даҕаны киимиһээхтик үлэлээн, былаан быйылынан 5 сыл иһигэр нэһилиэнньэ толору хааччыллыытыгар үлэ туһуланар.

300-тэн тахса ыалга дьиз-уот коммунальнай хаһаайыстыбатын кытары ыкса үлэлэһэн, дьонно уопсай өйдөбүлү тиздэн, дьизэлэригэр иттиһини киллэрдилэр. Бу барыта уопсай сайдыыга кыабы биздэ. Баһиэтээн эттэххэ, социальнай эйгэ улахан болломтону ууран кэллилэр. Сүрүн болууруһунан арыгыны утары охсуһуу буолбута. Ону таһынан кыаммат арааҕа "Көмө киинин" тэрийэммит үлэлэтэбит. Онон 10 тыһыынчаттан тахса нэһилиэнньэлээх Чурапчыбытыгар ар дьон, дьахталлар, кырдыаҕастар ытык субэлэрэ, сэттэ түөлбөбит бука бары тэбис-тэнигэ үлэлээн-хамнаан, нэһилиэкпитин олус үчүгэйдик тутан-хабан кэллилэр. Итини сэргэ, нэһилиэгим тэрилтэлэрэ, уопастыбаннай түмсүүлэрэ, чааһынай урбаанньыттар, биіргэ үлэлэбип коллегаларым-баһылыктарым, дьаһалтам хамаандата маннык сүткэн үлэбэ кылааттара туох даҕаны омуна суох олус улахан.

Нэһилиэк иккис тыһыынанытыгар, ыччат уопсай култуурата сайдыытыгар "Айыллаан" киинэ тыйаатыра үлэтин салгыыр. А.К. Софронов аатынан ыспартыбынай комплекха улахан өрөмүөн үлэбэ баран сотору аһыллыа, патриотическай уонна духобунай өй-санаа олохсуйуутугар үлэлэһэн, "Айылыт кыһатын" дьизэтэ иккис уочаратын саҕалаан үлэбэ киллэрэн эрэбит. Маны таһынан ааҕар балаҕаннар, сүрдээх элбэх тутуулар, эдэр испиэсгимистэргэ эрдэ 8 кыбартыралары киллэрип буоллахпытна, билгин эбии 4 кыбартыралары тутан киллэрэн эрэбит. Онон сүрдээх кылгас биіріэмбэ улахан хамсааһыныары онордубут. Ити барыта дьон-сэргэ туруктаах, ыччалыт чөл олохтоох буолалларыгар туһуланарын өссө төгүл санаатабыт. Бу үлэ соботох киһи эрэ үлэтэ буолбакка, сыалай хамаанда үлэтэ, дьаһалта үлэтигэрэ, нэһилиэк дьокутааттара, түөлбө салайааччылара, уопастыбаннас, мэдьи субэ-ама буолар ытык субэбит кырдыаҕастарыттан турара чачы.

Онон Чурапчы дьонугар-сэргэтигэр, үлэлээн кэлбит кэлэктииптэр, солбуйааччыларбар, үлэбэр тирэх буолбут тэрилтэлэрбэр дириг махталбын, ытыктабылбын биллэрэбин. Тус олоххутугар, дьиз кэргэттэригитигэр, үлэбэ, үөрэххэ үрдүк ситиһиһлэри, этэннэ буолууну, биэ туругу, нуо-хас олобу баҕарабын.

Убаастабылы кытары Степан САРГЫДАЕВ.

Соһуһтар

Алтынны 10 күнүгэр улуустут киинигэр федеральнай суол кытыытыгар УАЗ массыына уонна иномаркалар саппаас чаастарын атыылыыр, өрөмүөннүүр сервистээх „Уйгун“ тэрилтэ аһылынна.

2008 сыллаахха урбаанньыт Афанасий Николаевич Пермьяков Мурун Тыымпыаҕа итинник үлэлэри толорор тэрилтэни аһан үлэлэппитэ. Түөрт үлэтигэрэ, Атыылыыр саппаастарын элбээн, автосервистарын өтөтүн кэнэтэн испиттэрэ. Онорор үлэлэрин хаачыстыбатын дьон-сэргэ хайбаан, сакаас киириитэ

„УЙГУН“ ТЭРИЛТЭ САҢА ДЬИЭЛЭННЭ

элбээн, кэнээн барбыта.

Үлэлэрин өссө кэнэтэр, элбэҕи атыылыыр, сакааһы хото ылар сыалтан федеральнай суол кытыытыгар уһаайба ылан, саҕа тутууну саҕалаабыттар. Уксун бэйэлэрин күүстэринэн, быстах үлэлэргэ биірігээдэлэри наймылаһан, иккис сыл устата ситэрэн киирдилэр. Иттиһиитигэр гааска холбоннулар.

16x14 мистэрэ иэннээх, тупсабай оноруулаах дьиз иккис отсектаах — атыылыыр уонна массыына өрөмүөннүүр. Атыынан бу тэрилтэ салайааччыта Афанасий Пермьяков дьарыктанар. Автосервиска 4 киһи үлэлиир. Элбэх сырыылаах федеральнай суол аттыгар турар буолан сылдыааччы элбэх. Мин үлэни-хамнаһы билсэ тийиһибэр, автосервиска 2 омок массыынаатын оноро сылдыаллара. Ходовой чааһы, мотору, коробканы өрөмүөннүүлэр, шиномонтаж үлэлиир.

„Уйгун“ маҕаһыын үлэлиир биіріэмэтэ сарсыарда 9 чаастан кизһэ 7 чааска дьизэ. Өрөбүлэ — баскыһыанньа. Кэлэн сылдьыт, атыылаһыт! Алексей СЛЕПЦОВ.

“Айылгы”

Култуура киинэ үлэтин саҕалаата!

Алтынны 12 күнүгэр „Айылгы“ Култуура киинэ саҕа үлэ сезонун арыыр дьоро кизһэтэ олус интэриһинэйдик, өрүү буоларын курдук чабылхайдык буолла.

Бу сырыыга Култуура киинэ саҕа эстрадатын биір чабылхай „сулуһун“ Айылааны ыһыран, үрдүк таһымнаах кэнсиэри көрдөрдүлэр. Айылааны кытары күүстээх куластаах кэрэ анар Ирена Файрушина, „Антреприза“ шоу-балета, бу бөлөххө биһиги биір дойдулаахпыт Эдуард Жирков кэлэн кытыыны ыппылар.

Чурапчы нэһилиэгин

баһылыгын эбэһинэһин толорооччу социальнай болуурустарга солбуйааччыта Петр Гуляев „Айылгы“ култуура киинин дириэктэригэр Гаврил Лыткинна сезон аһыллыытынан үгүс ситиһиһлэри, үлэбэ-хамнаска таһарыылаах үлэни баҕаран туран, эбэрдэ суругу туттарда. Гаврил Гаврилович култуура киинэ быйылгы үлэ дьылыгар сонун хайысхаларынан, умнуллубат үгүс түгэннэринэн көрөөччүлэрин биіріэтэ дьиз иһитиннэрдэ.

Улуустут биір тутаах тэрилтэтигэр үдүк ситиһиһлэри, тус олохторугар дьолу-соргуну баҕара хаалыабыт.

Семен ЖЕНРИНСКИЙ

ИСТИН КӨРСҮҮҮ

Сылан нэһилиэгэ үгүс үтүө дьонноох, үлэнэн дьолломмут ытык кырдыабастардаах. Аан дойду үрдүнэн бэлиэтэнэр Абам саастаахтар декадалара нэһилиэккэ тэрээһиннээхтик ыытылынна. Тэрлэтэлэр бэтэрээннэрин эбэрдэлээтилэр, оскуола оболоро көмө үлэлэргэ сырыттылар, учаастактаабы балыһа үлэһиттэрэ кырдыабастары дьылзэринэн сылдьан, доруобуйаларын көрдүлэр, сүбэ-ама биэрдилэр.

Түмүк тэрээһин алтынны 10 күнүгэр А.А.Сивцев аатынан Сынньалаан киинигэр буолла. Абам саастаах дьоммут, батэрээннэр үөрэ-көтө түмсэн, сылаас чыдаах остуол тула олорон ирэ-хоро кэпсэтэн, быһыылар оонньоон, ыллаан, үнхүүлээн дуохуйа сынньанньылар. Тэрээһиннэ буоларын курдук, нэһилиэк уопастыбаннай тэрлэтэлэрэ күүс-көмө буоллулар. Ол курдук, нэһилиэк дьахталларын түмсүүтэ (сал. Л.С.Сивцева), "Россия ийэлэрэ" уопастыбаннай түмсүү (сал. Х.И.Корякина) уонна элэр ийэлэр минньигэс астаах остуолу тартылар. Нэһилиэк дьаһалтата, батэрээннэр Сэбиэттэрэ истин эбэрдэ тыллары анаатылар. Профессор Г.П. Башарин аатынан орто оскуола үөрэнээччилэрэ бэйэлэрэ онорбут аккырыккаларын бэлэх уунулар фольклор бөлөбө (сал. М.Д.Готовцева) ырыа ыллаан, кырдыабастары сэргэхситтилэр.

Бу күн Түөйэттэн 60 сыл бииргэ олорбут уонн 70 саастарын туолбут ытык ыаллар-бытын Христина Никитична, Василий Васильевич Новгородовгары чыстээтибит.

Анастасия АММОСОВА.

Оскуолабыт күһүнгү тэрээһиннэриттэн

Үгэс буолбут "Көмүс күһүн" атыы-тутуу дьаарбанката Д.Д.Красильников аатынан Мугудай орто оскуолатыгар буолан ааста. Дьаарбанка бириэмэтигэр араас куонкурустар ыытылыннылар.

Кылаастар икки ардыларыгар "Күһүнгү бүлүүдэ", "Күһүнгү бэлэх" диэн куонкурустар ыытылыннылар. "Күһүнгү бэлэх" куонкурус кыайылаахтарынан кыра сүһүөхтэргэ: 2-с, 4-с, 1-кы, ортокуларга 8-с, 7-с, 5-с, улахан сүһүөхтэргэ 9-с, 11-, 10-с кылаас үөрэнээчилэрэ буоллулар.

Оттон "Күһүнгү бүлүүдэ" куонкуруска кыраларга 2-с, ортолорго 6-с, улахаттарга 10-с кылаас оболоро кыайыы ерөгөйүн билгилэр.

Дьаарбанка кэнниттэн оболору хамаандабы арааран, көрдөөх оонньуулары ыытан, дуохуйа сынньанньыт. Бу тэрээһини тэрийбит учууталларбытыгар С.Л. Монастыреваба, Е.Н. Охлоповаба махталбытын тиздэбит. Аны дабын күһүн көмүс күлүмүн курдук өйгө ингэр, сүрэххэ сөнгөр дьаһаллары ыыта турарытыгар бабарбыт.

Мань таһынан оскуолабытыгар 1968 сыллаабы 10-с выпусктар ыалдьыттан бардылар.

Кинилэр үрдүк кылаастарга кылаас чааһын ыытылар. Бэйэлэрин идэлэрин, ханнык үөрэххэ үөрэммиттэрин сийилии кэпсээтилэр, оболор интериэстэрин тартылар. Кылаас чааһын кэннэ "Көрдөөх стартар" буоллулар. Онно 1-кы мизстэни оскуола иккис хамаандата, 2-с мизстэни оскуола бастаы хамаандата, 3-с мизстэни 10 выпуск уонна учууталлар хамаандалара ыллылар.

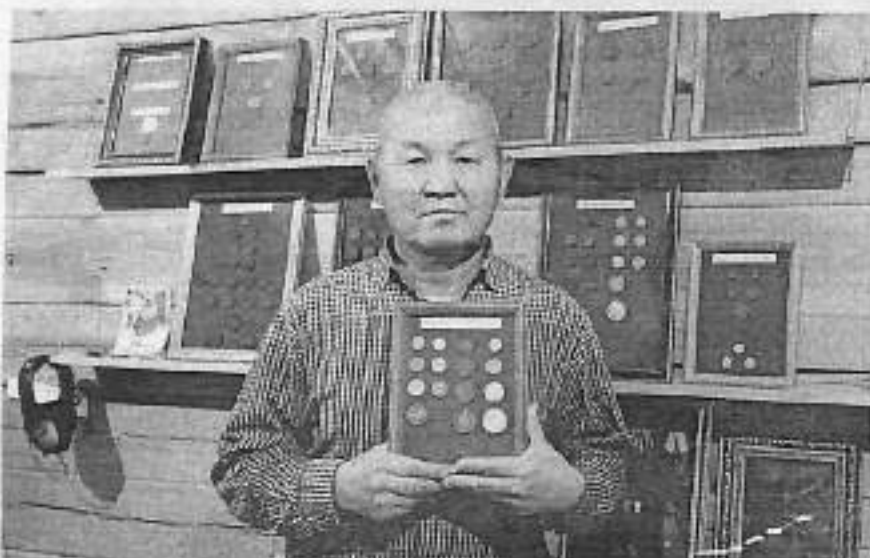
Кизһэлик «Юность 68» диэн кинигэлэрин сүрэхтэниитэ буолла. Бу түгүһүнэ 11-с кылаастарга инникитин үтүө үлэһит дьон буолун диэн туран, бэйэлэрин сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Ол кэннэ кинилэр кэминээби үнүү кизһэтэ буолла. Оонн кинилэр дуохуйа сынньанан, үөрэн-көтөн бардылар.

Надя ЗАХАРОВА,
Мугудай орто оскуолатын 11-с кылааһын үөрэнээччитэ.

НУМИЗМАТ -- СЭМЭН УЙБАНЫАП

КОЛЛЕКЦИОНИРОВАНИЕ -- (латынныы collectio, собрание) диэн анаан, көрүннэринэн көрөн,наардаан маллары-саллары, ырыаны-тойугу, о.д.а. тугу сүрэжин сөбүлээбитин барытын хомуйуу, муньуу буолар.

Манньыаттары муньар киһини НУМИЗМАТ диэн ааттыыллар, ити тыл эмиэ латынныы numisma диэн тылтан тахсыбыт, оттон манньыаты хайдах чеканкалаан онорору, киһи устуруйатын үөрэтэр науканы НУМИЗМАТИКА дииллэр. Дьэ, биһиги Чурапчыбытыгар сүрүннээн манньыаттары муньар биир киһилээхпит, ол -- Сэмэн Сэмэнэбис Уйбаныап. Сеня уол 5-с кылааска үөрэнэ сылдьан, мас олордуутун субуотунньугар дьаама

хаһа турдабына, кичэллээхтик суулам-мыт туох эрэ тахсан кэлэр, интериэһиргээн сэрэнэн арылар, арай туран 1930-1950 сыллардаабы манньыаттар буолаллар. Барыны бары интериэһиргир-сэргир уол итинтэн ыла "бултуура" садаланар. Сеня оскуолабы үөрэнэ сылдьан, бурдук тардар тааһы өтөхтөн булан, сыһан-сөһөн ажалбыт эбит. Ону аҕата уолун табатык өйдөөн, ерөмүөннээн-онорон, гаража туруоран, туораах бурдугу тардан,пэллээскэ оностон сизбиттэрин билигин дабын сырдык өйдөбүл быһыытынан ахтар.

Ити курдук, оҕо эрдэбиттэн устуруйаны, былыргыны сэнээрар уол бииртэн биир коллекциялааһын алыбар ылларан, «баайа» элбээн-халынаан илэр Иван Николаевич Попов Чурапчы коллекционердарын салайар кэмигэр киһи ыгырыытынан "Маарыкчаан" түмсүүгэ киирэр. Онтон ыла ыыра кэнээн, араас быыстапкаларга, көрсүүлэргэ сылдьар буолар, атылаһар, атастаһар түгэнэ элбигэр.

Сэмэн коллекцията үксэ Чурапчы сириттэн булутлу-буттар. Бары билэр Мурун Тымпыабыт кэтэбэр Дүлсүн диэн ааттаах кыра алаас баар эбит, дьэ онтон былыргы Петр Пизрибэй саҕанаабы 1698 сыллаабы кыраый манньыаттары, тойон-дуохунастаах киһи кэтэр бөһилэбин булар.

Биһиги улууспутугар кэлим-бары, эргээн ордук 1730-1740сс. Анна Иоанновна уонна 1762-1770сс. Екатерина-II кэмнэригэр буолбут курдук. Оонн көрдөөх, биһиги өбүгэлэрбит наһаа түн былыргылыы буолбакка, олох уопсай Россия тэтиминэн тэинэ олорбуттар. Быыстапкабар харчылар (нумизматика), мэтээллэр, уордьаннар (фалеристика), ону тэнэ бытовой маллар туруохтара, -- диэн Сэмэн Сэмэнэбис санаатын этэр.

Бу сонун быыстапканы улуустаабы А.А. Саввин аатынан устуруйа уонна этнография мусуойугар кэлэн көрөрүтүгэр ынырабыт.

Григорий ТУРАНТАЕВ,
мусуой быыстапкаба уонна экспозицияба исписэлиһэ.

Хаартыскалар:

1. С.С.Иванов 2. Петр-I саҕанаабы, 1698 сыллаабы кэпсээх харчылар 3. Дуохунастаах киһи бөһилэба 4. 1936 сыллаабы ГТО бөһилэба

